

VALORILE EDUCAȚIEI ACTUALE ȘI PLURALISMUL RELIGIOS ÎN PEISAJUL INDIVIDUALISMULUI ȘI EXTREMISMULUI COTIDIAN. STUDIU DE CAZ AL ȘCOLII RUT DIN CARTIERUL BUCUREȘTEAN FERENTARI

Lect. univ. dr. Mihail CIOPAȘIU

Facultatea de Teologie Baptistă - Universitatea din București;

Director Executiv, Fundația Providența – Proiectul Rut

mihail.ciopasiu@gmail.com

ABSTRACT: The current educational values and religious pluralism in the context of individualism and extremism. A case study of the Ruth School in the Ferentari neighbourhood of Bucharest.

Contemporary society is profoundly shaped by globalization, technological advancements, and cultural shifts, leading to increased individualism and social inequality. In this social context, a solution is based on the educational values that promote both intercultural dialogue and religious pluralism. This study analyses the educational model of Școala Rut, a school that has successfully promoted intercultural dialogue and religious pluralism in the context of a marginalized community from the Ferentari district in Bucharest, Romania. By examining Școala Rut's approach, this paper explores the role of education in addressing social challenges and fostering inclusive societies. This study employs a qualitative research methodology, including interviews, observations, and document analysis, to gain a deep understanding of Școala Rut's educational practices and their impact on students and the community.

Keywords: *Individualism, Marginalisation, Education, Religious Pluralism, Church, Ferentari, Social Responsibility, Urban Church Mission.*

Introducere

Societatea de astăzi este puternic influențată de globalizare, de progresul tehnologic și de schimbări culturale. Un efect al acestor transformări este individualismul, care poate duce la izolare socială și la discriminare față de

cei mai puțin favorizați. Într-un astfel de context social există și riscul apariției extremismului, care favorizează marginalizarea, violența și polarizarea socială. Pentru a contracara aceste tendințe, este esențial să promovăm educația, gândirea critică, dialogul intercultural și să respectăm pluralismul religios. Aceste valori ne pot ajuta să construim o societate mai incluzivă și mai solidară.

Prin studiul de caz al Școlii Rut, această lucrare explorează o abordare educațională integrată, care îmbină învățământul formal cu intervenția socială. Înființată în 1992 într-un context social complex, Școala Rut a devenit un model pentru promovarea incluziunii și a respectului pentru diversitate. Situată într-o comunitate cu o populație semnificativă de romi, școala a promovat activ dialogul intercultural și pluralismul religios, contribuind la îmbunătățirea coeziunii sociale.

Contextul Socio - Cultural al Școlii Rut

Cartierul Ferentari din București și-a câștigat de-a lungul timpului imaginea unei zone urbane ce trebuie evitată. Criminalitatea ridicată, traficul de droguri și ghetourile au creat percepția cartierului ca fiind cea mai periculoasă zonă din capitală. Unii afirmă, fără să fi ajuns de fapt în zonă, că “nu trebuie să-mi spui nimic despre Ferentari, știu foarte bine ce se întâmplă acolo”.¹ De cele mai multe ori însă, perspectiva legată de cartier este mult mai nuanțată, având la bază experiențele negative pe unele persoane le-au avut cu locuitorii cartierului, sau pe baza știrilor care împânzesc ziarele și canalele de știri. Această perspectivă este surprinsă și de către jurnalistul Andreea Archip care a scris un articol despre impactul Școlii Rut în ziarul *Adevărul*: “violuri, crime, jafuri, prostituție sau droguri. La asta ne gândim de fiecare dată când auzim o poveste venită din Ferentari.”²

Un studiu de geografie mentală³, realizat de Cristian Ciobanu, plasează cartierul Ferentari pe primul loc între cele mai periculoase cartiere din București, pe baza unui procentaj de 79% al respondenților care consi-

1 Andrei Răzvan Voinea, Dana Dolghin, and Gergely Pulay, *Ferentari Incomplet - Volumul I: Politici Urbane La o Margine de Oraș (1846-2011)*, vol. 1, București, Editura Studio Zona, 2022, p. 27.

2 Andreea Archip, “Văd Occidentul din Ferentari - Copiii din Rahova Educați pe Bani Bapțiștilor”, *Adevărul Local București*, 7 July 2011, sec. Umanitar, p. 26.

3 Cristian Ciobanu, *Studiu de Geografie Mentală În Municipiul București*, București, Lucrare de Doctorat nepublicată, 2011, p. 209.

deră că le este frică să se deplaseze prin această zonă a capitalei. Următoarele zone periculoase sunt la procente semnificativ mai mici, de doar 3% (cartierele Pantelimon și Crângași – Giulești). Pe baza acestei percepții, Ciobanu realizează ‘Harta mentală a fricii în București’ (vezi. Figura 1).

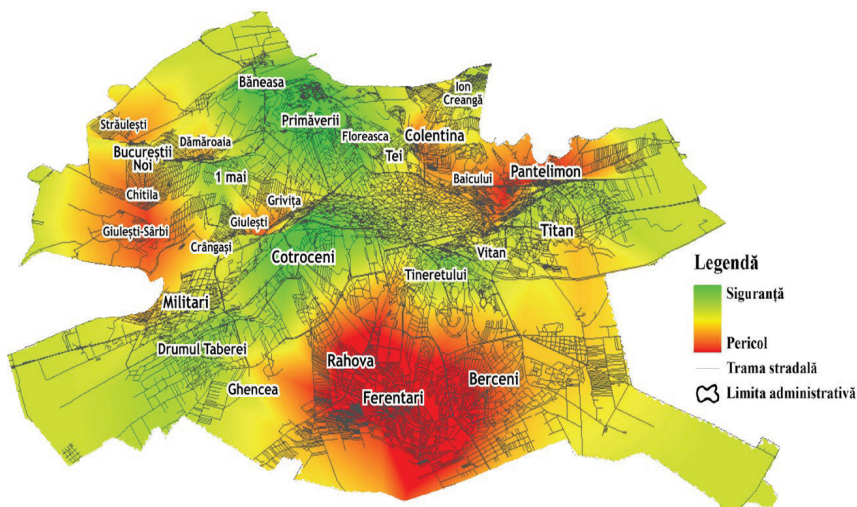

Figura nr. 1 “Harta mentală a fricii în București”⁴

Perspectiva asupra cartierul Ferentari are la bază în primul rând situația celor patru ghetouri din zonă: Zăbrăuți, Iacob Andrei, Aleea Livezilor și Amurgului. Autorul Viorel Mionel descrie ghetourile românești în care domnește sărăcia și în care o serie de probleme sociale țin ghetourile la marginea societății atât din punct de vedere geografic cât și din punct de vedere social:

Sărăcia, numărul mare de asistați sociali, lipsa educației și a aptitudinilor pentru muncă, lipsa accesului la utilitățile de bază, o rată a natalității ridicată, o densitate ridicată a persoanelor pe spațiul de locuit, degradarea spațială, gunoaiele și riscul de epidemii, infracționalitate ridicată și conflicte locale, consumul de droguri și cerșitul.⁵

O altă caracteristică a ghetourilor este prezența unei minorități etnice sau rasiale, care este condamnată să rămână în sărăcie. Autorii Pásztor

4 Ciobanu, p. 207.

5 Viorel Mionel, “Administrative Policies in Urban Segregated Spaces. The Case of the Romanian Ghettos”, *Transylvanian Review of Administrative Sciences*, Nr. 45E (2015), p.117.

Gyöngyi și Péter László subliniază acest aspect, descriind ghetoul ca pe un „spațiu fizic și social închis, marginal, cel mai adesea urban, unde locuiesc într-o concentrație ridicată minorități etnice, rasiale sau sexuale, fiind constrânse de sărăcie și restricții sociale.”⁶

Având în vedere că sunt unele dintre cele mai sărace grupuri etnice din Europa, romii sunt cei mai expuși pentru a locui în astfel de ghetouri, lucru care este întâlnit în mai toate ghetourile din țara noastră, dar și în alte țări precum Bulgaria, Ungaria sau Serbia.⁷

Discriminarea față de comunitatea de romi din țara noastră este o expresie clară a individualismului care perpetuează izolarea socială și marginalizarea acesteia. Pe lângă multe soluții propuse, educația este unul dintre instrumentele cele mai eficiente în rezolvarea acestei probleme. Lucrarea de față va prezenta un model de implicare în comunitățile marginalizate prin programul implementat de către Biserica Baptistă Providența în cartierul Ferentari, începând din anul 1992.

Școala Rut

Prima inițiativă socială în cartierul Ferentari a fost începută de Biserica Baptistă Providența în luna Mai a anului 1992. Motivați de un misiionar american care a provocat biserica să înceapă un proiect pentru susținerea romilor din cartier, membrii bisericii baptiste au început un club de alfabetizare pentru copiii romi, din zona Pieței Ferentari, care nu fuseseră niciodată la școală. Nu după mult timp clubul de alfabetizare a ajuns să deservească un grup de peste 100 de copii analfabeți care erau dornici să învețe să citească și să scrie. Dorința copiilor de a învăța în acest context informal și excluderea lor din sistemul învățământului de stat, care nu permitea înscrierea în clasa I a celor cu vârste mai mari de 9 ani, a dus intenția formalizării acestui program educațional într-o școală privată. Deși legea nu permitea acest lucru, s-a reușit asocierea cu o școală de stat din București, care elibera diplomele la sfârșitul anului. Când legea s-a schimbat și s-au putut depune actele pentru autorizare, în anul 1994, Biserica Baptistă Providența a primit autorizația pentru acest program educațional care a

6 Pásztor Gyöngyi and Péter László, „Ghetou Și Ghetozare”, in *Enciclopedia Dezvoltării Sociale*, ed. Cătălin Zamfir and Simona Stănescu, București, Editura Polirom, 2007, p. 279.

7 Ann-Lis Svensson, *Breaking the Cycle of Exclusion, Roma Children in South East Europe*, Belgrad, Publikum, 2007, p. 20.

primit numele de ‘Școala Rut’. Un articol scris în ziarul *Libertatea*, în anul 1997, explică de ce a fost ales aceste nume pentru programul educațional:

Școala Rut reunește 115 copii, care din cauza sărăciei, au abandonat învățătura. Două treimi din elevii școlii sunt copii de țigani, ce trăiesc în ghetouri sordide. Filială a Școlii Generale nr. 103, Școala Rut a primit acest nume în ideea exemplului pe care o familie biblică l-a dat, acceptând-o în sânul ei pe tânăra Rut, deși era dintr-un alt popor. Tot așa, această școală unică în București ar putea constitui un exemplu de toleranță și acceptare în mijlocul nostru a romilor.⁸

În perioada 1994 – 2006, Școala Rut a avut sediul în curtea Bisericii Baptiste Providența, pe strada Talazului numărul 16. În acest loc s-a ridicat un corp nou de clădire care să asigure toate condițiile necesare procesului educațional și al celorlalte programe sociale care au fost adăugate pentru susținerea elevilor, cum ar fi programul medical și programul de masă caldă. Este important de amintit că elevii care au învățat în această perioadă la Școala Rut au fost foarte atașați de biserică, deși nu au fost niciodată obligați să participe și la programele bisericii sau să se condiționeze participarea în programul educațional de apartenența la biserică. Unul dintre primii elevi ai școlii își amintește de percepția pe care o aveau despre legătura dintre școală și biserică: “Noi învățăm la biserică. Nimeni nu spunea ‘eu învăț la Școala Rut’, ci ‘eu învăț la Biserica Providența!’.”⁹

În anul 2001 Școala Rut a primit autorizația de încredere pentru clasele I-VIII și tot atunci Fundația Providența¹⁰, un ONG început de păstorii bisericii pentru dezvoltarea programelor educaționale, a preluat susținerea întregului proiect educațional și al celorlalte programe sociale. Dorind să se acrediteze școala pentru ciclul primar și gimnazial, s-a construit o nouă clădire mai mare, cu mai multe săli de clasă, cu laboratoare, cu teren de sport, care să corespundă în totalitate normelor cerute de Ministerul Educației. Unul dintre membrii bisericii menționează efortul făcut de biserică pentru a strânge fondurile necesare noii clădirii a școlii: “sunt

8 Viorel Chifu, „La Vârsta Pubertății Țigănușii din Ferentari reiau Clasele Primare”, *Libertatea*, 18 Noiembrie 1997, Secțiunea Social.

9 Mihail Ciopașiu, *Pe Urmele lui Dumnezeu în Ferentari*, București, Editura Tritonic, 2020, p. 232.

10 Doru Buzducea et al., *Definirea Nevoilor, Înțelegerea Impactului Și Dezvoltarea Strategiei pentru o Implicare Eficientă a Fundației Providența în Comunitățile de Romi din Cartierul Ferentari*, București, Editura Universitară, 2014.

multe biserici care investesc foarte mulți bani în construirea edificiilor. Biserica Providența a construit o școală în cartier".¹¹

În anul 2006 s-a inaugurat noul sediu al Școlii Rut, din strada La-cul Bucura 9-13. Jurnalistul Vlad Odobescu surprinde în articolul „*Ce iese dintr-un mugure?*”, amplasarea Școlii Rut, în apropierea celei mai sărace zone din cartierul Ferentari, la capătul Aleii Livezilor:

Cartierul se schimbă, e tot mai pestriț, apar blocuri noi printre case să-răcăcioase, dar câteva zone de sărăcie extremă rămân, ca niște bule de ulei. În ultimele decenii, Aleea Livezilor a devenit un soi de simbol al mizeriei și izolării din Ferentari. Sunt două șiruri de blocuri cârpite, înconjurată de gunoaie, iar între ele e o alee lungă, străbătută de femei în capot, bărbați cu sacose și grupuri gălăgioase de copii. La câteva zeci de metri distanță, într-o seră micuță ridicată în curtea Școlii Rut – susținută de Fundația Providența, niște copii învață, prin proiectul „Creștem plante: cultivăm cunoașterea”, cum să trăiască responsabil, în armonie cu mediul.¹²

În prezent, sunt peste 210 elevi înscriși la Școala Rut, cei mai mulți dintre ei provenind din zonele foarte sărace ale cartierului Ferentari.

Școală privată acreditată, dar nu confesională

Deși a fost începută de o biserică baptistă, Școala Rut nu a fost por-nită ca un demers confesional, astfel încât să fie acreditată ca școală confesi-onală baptistă. Deși era tentantă varianta unei școli confesionale din punct de vedere financiar, deoarece ar fi primit finanțare imediat după acreditare. Scopul acestui proiect a fost ajutorarea copiilor săraci din cartier și de aceea s-a ales varianta unei *școli private acreditate* unde familiile elevilor nu plătesc nimic pentru participarea în program. Acest aspect este amintit de unul din membrii bisericii, afirmând că „*școala s-a născut din biserică, dar nu a fost niciodată o școală confesională*”¹³ Este important de amintit că familiile care au copiii înscriși la Școala Rut provin din medii ortodoxe, catolice, baptiste, penticostale și musulmane.

Chiar dacă întregul demers are la bază valorile creștine, elevii care au fost înscriși la Școala Rut nu au fost niciodată forțați să participe la progra-

11 Ciopașiu, *Pe Urmele lui Dumnezeu în Ferentari*, p. 195.

12 Vlad Odobescu, „*Ce Iese Dintr-Un Mugure?*”, *Științescu București* (blog), 20 May 2020, <https://bucuresti.stiintescu.ro/2020/05/20/ce-iese-dintr-un-mugure/>, accesat la data de 14 August 2024.

13 Ciopașiu, *Pe Urmele lui Dumnezeu în Ferentari*, p. 224.

mele religioase ale bisericii și nici nu s-a pus condiția intrării lor în programe pe baza schimbării orientării lor religioase. Acest aspect este amintit și de jurnalistul Stela Giurgeanu care afirmă, într-un articol pe care l-a realizat despre programul educațional început de Biserica Baptistă Providența:

Școala Rut, a pornit de la o comunitate de credincioși ai Bisericii Baptiste din cartierul Ferentari și oferă școlarizare gratuită copiilor săraci, care în comunitatea din Ferentari sunt romi în procent de mai bine de 80%, *școlarizarea nefiind condiționată de venirea lor la biserică*.¹⁴

Un alt aspect important de menționat, în abordarea religioasă pluralistă a școlii, este modul în care sunt angajate cadrele didactice. Deși aceasta a fost începută de o biserică baptistă, cadrele didactice provin din mai multe confesiuni religioase, aparținând mai multor biserici precum: Ortodoxă, Catolică, Baptistă, Penticostală și Creștină după Evanghelie. Apartenența religioasă a noilor angajați nu a fost niciodată un criteriu de discriminare la angajare, ci înainte de toate a fost pusă formarea profesională, experiența didactică și caracterul angajaților. În acest mod, școala a asigurat un climat interconfesional în care dialogul a fost mereu deschis între cadrele didactice, între elevi și între familiile acestora. Având în vedere că profesoara de religie provine din mediul baptist, orele de religie s-au organizat după manualele de religie baptistă, încurajându-se însă dialogul interconfesional și promovarea valorilor creștine de bază, specifice credințelor creștine.

Educație Incluzivă

Profesorii și personalul școlii sunt dedicați în a adapta metodele de predare și materialele educaționale pentru a răspunde nevoilor specifice ale copiilor, luând în considerare nivelul lor de pregătire și circumstanțele personale. Școala Rut încurajează un mediu de învățare incluziv și tolerant, în care diversitatea etnică și culturală este respectată și valorizată. Activitățile educative includ inițiative de înțelegere interculturală și de respect față de diversitatea religioasă, contribuind la formarea unui climat pozitiv în care să nu existe vreo formă de discriminare.

Având în vedere că un procentaj ridicat al elevilor provine din familiile de romi (între 70% - 80%), din anul 1994 până în anul 2010 școa-

14 Stela Giurgeanu, „Cercuri Concentrice”, *Dilema Veche*, 16 November 2007, Nr. 197 edition, <https://dilemaveche.ro/sectiune/la-singular-si-la-plural/articol/cercuri-concentrice-1>, accesat la data de 15 August 2024.

la a avut în programă materia “Limba Romani”. Din primele acte depuse de către biserică la Inspectoratul Școlar și la Ministerul Educației reiese intenția de a preda, pe lângă materiile obligatorii din programa școlară și materia opțională *Limba, istoria, cultura și civilizația romilor*. Începând cu anul 2010, în programa școlară este prevăzută materia *Istoria și tradițiile Romilor*, care se predă la clasele a VI a și a VII a, câte o oră pe săptămână. În acest fel, elevii învață despre istoria, valorile, tradițiile și contribuțiile pozitive ale comunității lor, ceea ce le consolidează sentimentul de apartenență și mândria față de propria identitate. Totodată, se luptă împotriva stigmatizării și a stereotipurilor, ajutând elevii să se perceapă ca parte integrantă a unei culturi valoroase și complexe.

Programul Școală după Școală

În programul școală după școală sunt incluși 50 de elevi care sunt susținuți în realizarea temelor și participă de asemenea la activități non-formale organizate la terminarea orelor. Acest program a fost implementat, din anul 2010, pentru a susține elevii care nu au acasă condiții prielnice pentru a-și face temele și nici nu pot beneficia de sprijinul părinților la teme. Prin activitățile non-formale se dorește implicarea elevilor în activități de învățare mai prietenoase, cum ar fi activități interesante și inovatoare care încurajează creativitatea și gândirea critică. Elevii sunt învățați diverse abilități cu privire la tehnologie și utilizarea acesteia pe baza unui curriculum adecvat vârstei. Periodic, studenții participă și la sesiuni privind dezvoltarea personală pe teme precum anti-bullying și stima de sine.

Sprijin pentru copiii cu CES

Din anul 2014 s-a început un program pentru sprijinirea copiilor cu cerințe educaționale speciale (CES). Patruzeci de elevi ai Școlii Rut au fost incluși în acest program pe baza certificatelor obținute de la CMBRAE, unde s-a constatat că au ADHD, dislexie sau disgrafie, ori pe baza evaluării specialistului școlii. În fiecare zi, timp de 6 ore, specialistul lucrează cu acești elevi, individual sau în grupuri mici, oferindu-le asistență personalizată care le permite progresul în procesul educațional. Pe parcursul unui an școlar, specialistul școlii lucrează peste 3400 de ore cu elevii incluși în acest program.

Programul de masă caldă

Încă de la începutul programului educațional s-a identificat nevoia copiilor de a primi o masă în timpul orelor școlare. Dacă în primii ani, din cauza lipsei fondurilor, copiii primeau o felie de pâine cu miere sau brânză, astăzi școala are o cantină acreditată în care fiecare elev din școală primește zilnic o masă caldă și un fruct, iar pentru elevii care rămân la programul școală după școala se mai pregătește o gustare.

Programul medical și de igienă

Având în vedere condițiile din care provin copiii, cartierul fiind încă într-o stare de sărăcie precară, în multe zone fără apă curentă sau canalizare, de multe ori casele nefiind racordate la electricitate, s-a început un program de igienă în care copiii să se poată spăla pe mâini, pe dinți și să fie verificați periodic de asistentul medical al școlii.

Concluzii

O cercetare etnografică¹⁵ realizată în cartierul Ferentari, în anul 2019, a scos în evidență atât motivația pentru care Biserica Creștină Baptistă Providența din Ferentari a început proiectul educațional și social, cât și perspectiva beneficiarilor cu privire la acest program. Ambele perspective, atât a bisericii cât și a beneficiarilor, scot în evidență identificarea unei nevoie reale în cartier, care a rezonat cu valorile creștine ale bisericii precum dragostea, intenția de a-i ajuta pe cei săraci sau dorința de a slui pe cei în nevoie. Această perspectivă este menționată de unul dintre liderii bisericii: *„unul din motivele principale pentru care biserica a început Proiectul Rut a fost descoperirea unei nevoi reale. Și această nevoie reală a devenit locul în care stimulul din interior s-a întâlnit cu valorile pe care le avea comunitatea de credincioși”*.¹⁶

Unul dintre primii elevi ai școlii a scos în evidență contextul din care proveneau copiii și modul în care biserica a răspuns unei nevoi reale în cartier: *„Biserica văzând situația din Ferentari și știm cu toții că acolo mergeai pe stradă și pur și simplu vedeai tot felul de oameni care se drogau lângă tine, care*

15 Ciopașiu, *Pe Urmele lui Dumnezeu în Ferentari*, p. 153.

16 Otniel Bunaciu, „Cartierul Ferentari - Stiluri de Viață și Dezvoltare Comunitară”, în *Definirea Nevoilor, Înțelegerea Impactului și Dezvoltarea Strategiei Pentru o Implicare Eficientă a Fundației Providența în Comunitățile de Romi din Cartierul Ferentari*, București, Editura Universitară, 2014, p.38.

faceau... adică...noi cel puțin locuiam în ghetourile alea de acolo de pe Zețari și dădeai să urci scările și pe stânga ta stăteau acolo și se drogau”¹⁷ Un alt beneficiar a văzut în modul în care biserica a început școala pentru copiii săraci din cartier ca pe un plan al lui Dumnezeu prin care cele două instituții au slujit comunitatea defavorizată și în care toți cei implicați au fost schimbați de acest demers: „Mie mi se pare interesant că Dumnezeu a adus aici, în locul ăsta, biserica și școala. E un loc potrivit ca să ne ajute și așa material și psihic. Adică ne ajută așa să fim mai buni, poate să ne schimbe. Nu știu... Cred că Dumnezeu a vrut să fie așezate aici în Ferentari.”¹⁸

Un elev al școlii a scos în evidență motivația pe care a avut-o biserica atunci când a început programul educațional. Din perspectiva lui, întregul program a pornit dintr-o nevoie reală văzută în stradă, unde copiii nu aveau modele demne de urmat, iar tentația drogurilor sau a violenței era la fiecare pas:

„părerea mea sinceră este că biserica a vrut să ajute acolo văzând copiii pentru că totul s-a făcut pentru copii, școala s-a făcut pentru copii. Lăsăm oamenii mari și așa mai departe, văzând că acolo, un copil nu avea ce să învețe altceva în cartierul ăla. Decât furat, băutură, droguri, țigări, deci pur și simplu, pe copiii ăia nu avea cine să îi educe. Deci dacă Școala Rut nu era acolo, poate mulți dintre noi care am făcut studiile acolo, poate la ora actuală poate nu aveam școală, deveneam hoți, eram pe la pușcării sau chiar morți...”¹⁹

Datorită abordării sale incluzive și a sprijinului oferit copiilor din medii defavorizate, Școala Rut reușește să ofere elevilor șansa unei vieți mai bune și a unei educații care să le permită să depășească limitările impuse de mediul socio-economic. Valorile pe care școala le-a promovat de-a lungul anilor în rândul copiilor, bazate pe respectul fiecărei persoane, indiferent de etnia, religia sau statutul social din care face parte, au format mai multe generații de elevi care au învățat cum să trăiască responsabil, acceptându-i pe cei din jur. În același timp, educația primită a dat celor mai mulți elevi un traseu diferit în viață și chiar dacă au trăit într-un mediu în care au tentați să consume droguri, să se implice în acțiuni ilicite, au ales să își continue studiile, apoi s-au angajat și-au întemeiat familii și se implică în comunitate.

17 Ciopașiu, *Pe Urmele lui Dumnezeu în Ferentari*, p.181.

18 Ciopașiu, p.284.

19 Ciopașiu, p.182.

Școala Rut nu a schimbat doar viața elevilor, dovedind puterea transformatoare a educației și a valorilor ce au fost insuflate elevilor. Școala a schimbat însă și biserica. Unul din liderii bisericii menționează modul în care acest program educațional a adus mai aproape cele două comunități, dărând barierele și zidurile care de multe ori sunt ridicate între comunitățile de romi și cele de români: „*E mult mai pregnant sentimentul acesta că romii sunt aproapele meu și că sunt frații mei întru umanitate. Nu sunt cu nimic inferiori, îi simt mai aproape și mă identific cu ei pentru că sunt semenii mei, egali în toate.*”²⁰

Studiul de caz al Școlii Rut evidențiază potențialul transformativ al educației în promovarea incluziunii și a coeziunii sociale. Prin cultivarea dialogului intercultural și a pluralismului religios într-un context marcat de diversitate, Școala Rut a demonstrat că educația poate fi un instrument puternic în combaterea marginalizării și a inegalităților. Rezultatele obținute de această școală sugerează că investițiile în educație incluzivă pot contribui la construirea unor societăți mai echitabile și mai unite.

Bibliografie:

- * ARCHIP, Andreea, „Văd Occidentul Din Ferentari - Copiii din Rahova Educați pe Bani Baptiștilor”, *Adevărul Local București*, 7 July 2011, sec. Umanitar.
- * BUNACIU, Otniel, „Cartierul Ferentari - Stiluri de Viață și Dezvoltare Comunitară”, In *Definirea Nevoilor, Înțelegerea Impactului și Dezvoltarea Strategiei Pentru o Implicare Eficientă a Fundației Providența în Comunitățile de Romi din Cartierul Ferentari*, București, Editura Universitară, 2014.
- * BUZDUCEA, Doru, Otniel Bunaciu, Darie Cristea, Emanuel-Adrian Sârbu, and Mihail Ciopașiu, *Definirea Nevoilor, Înțelegerea Impactului și Dezvoltarea Strategiei pentru o Implicare Eficientă a Fundației Providența în Comunitățile de Romi din Cartierul Ferentari*, București, Editura Universitară, 2014.
- * CHIFU, Viorel, „La Vârsta Pubertății Țigănușii din Ferentari Reiau Clasele Primare”, *Libertatea*, 18 November 1997, sec. Social.
- * CIOBANU, Cristian, *Studiu de Geografie Mentală În Municipiul București*, București, Lucrare de Doctorat nepublicată, 2011.

20 Ciopașiu, p. 187.

- ✦ CIOPAȘIU, Mihail, *Pe Urmele lui Dumnezeu în Ferentari*, București, Editura Tritonic, 2020.
- ✦ GIURGEANU, Stela, „Cercuri Concentrice”, *Dilema Veche*, 16 November 2007, Nr. 197 edition. <https://dilemaveche.ro/sectiune/la-singular-si-la-plural/articol/cercuri-concentrice-1>.
- ✦ GYÖNGYI, Pásztor, and Péter LÁSZLÓ, „Ghetou și Ghetoizare”, in *Enciclopedia Dezvoltării Sociale*, edited by Cătălin Zamfir and Simona Stănescu, București, Editura Polirom, 2007.
- ✦ MIONEL, Viorel, „Administrative Policies in Urban Segregated Spaces. The Case of the Romanian Ghettos”, *Transylvanian Review of Administrative Sciences* Nr. 45E (2015), pp. 116–35.
- ✦ ODOBESCU, Vlad, „Ce Iese Dintr-Un Mugure?” *Științescu București* (blog), 20 May 2020. <https://bucuresti.stiintescu.ro/2020/05/20/ce-iese-dintr-un-mugure/>.
- ✦ SVENSSON, Ann-Lis, *Breaking the Cycle of Exclusion, Roma Children in South East Europe*, Belgrad, Publikum, 2007.
- ✦ VOINEA, Andrei Răzvan, Dana Dolghin, and Gergely Pulay, *Ferentari Incomplet - Volumul I: Politici Urbane la o Margine de Oraș (1846-2011)*, Vol. 1, București, Editura Studio Zona, 2022.